

ความเข้ากันได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา

The Compatibility Between Justice and Mercy

ชนุตร์ นาคทรานันท์ (Chanut Naktranun)

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(Faculty of Political Science, Chulalongkorn University)

Email: c_naktranun@hotmail.com

Received July 22, 2021; Revised August 3, 2021; Accepted September 19, 2021

Abstract

This research article was qualitative research to study the compatibility between justice and mercy. These two concepts seemed to be incompatible with each other because justice depended on neutrality while mercy depended on the emotion and feeling of the giver. The study found that justice and mercy were compatible with each other by the concept of “merciful justice” that was already proposed by Jeanine Diller for the academic circle of the west. Applying merciful justice in social situations needs careful consideration which is 1. It will always create comparative injustice. 2. Noncomparative justice is a minimum requirement for the one who doesn't get mercy. 3. The positive impact that is created by mercy must outweigh the negative impact that is created by comparative injustice.

Keywords: Merciful Justice; Comparative Injustice; Noncomparative Justice

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นงานศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเข้ากันได้ระหว่างหลักการความยุติธรรมกับหลักการความเมตตา ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นหลักการที่ไปด้วยกันไม่ได้ เพราะความยุติธรรมอิงกับหลักการซึ่งไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ส่วนความเมตตาดำเนินอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกและความอยากหรือไม่อยากของผู้ให้ความเมตตา จากการศึกษาพบว่า ความยุติธรรมกับความเมตตาคือหลักการที่ไปด้วยกันได้ ภายใต้แนวคิดที่ชื่อว่า “ความยุติธรรมเมตตา” (merciful justice) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากนักวิชาการชื่อ Jeanine Diller ได้เสนอไว้ก่อนหน้านี้แล้วในวงวิชาการตะวันตก

ความยุติธรรมเมตตามีเงื่อนไขสำคัญอยู่สามประการ ที่ต้องพึงระวังหากจะนำไปปฏิบัติ คือ 1. จะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบระหว่างผู้ได้รับความเมตตากับผู้ไม่ได้รับความเมตตาเสมอ (comparative injustice) 2. ผู้ที่ไม่ได้รับความเมตตาจำเป็นต้องได้รับความยุติธรรมในตัวเองเป็นเงื่อนไขขั้นต่ำ (noncomparative justice) และ 3. ผลดีที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียจากความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ

คำสำคัญ: ความยุติธรรมเมตตา; ความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ; ความยุติธรรมในตัวเอง

บทนำ

หากมองว่าความยุติธรรมคือหลักเกณฑ์เชิงวิชาการที่กำหนดไว้เป็นหลักยึดสำหรับตัดสินอะไรบางอย่าง เช่น แนวคิดที่มองว่าความยุติธรรมคือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่แต่ละคนคู่ควรจะได้รับ (Aristotle, 2009) ความเมตตาก็คงเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาได้เสมอและไม่ยึดกับหลักเกณฑ์ทางวิชาการใด เช่นคำอธิบายที่เสนอว่าความยุติธรรมมีไว้เพื่อจัดการกับปัญหาความไม่เป็นธรรมที่มีลักษณะแบบภววิสัย (Objective unfairness) กล่าวคือเป็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจริงซึ่งเป็นข้อเท็จจริง ส่วนความเมตตาเป็นการกระทำของเราเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเจ็บปวดในเชิงอัตวิสัย (Subjective hurt) (Livnat, 2003) กล่าวคือเป็นความเจ็บปวดที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของบุคคลแต่ละบุคคล ไม่จำเป็นต้องเป็นความรู้สึกสากลสำหรับทุกคนในการอยากช่วยเหลือผู้เดือดร้อน จึงกล่าวได้ว่าความเมตตานั้นมีแง่มุมของอารมณ์ความรู้สึกสูงกว่าความยุติธรรม โดยผู้ที่ได้รับความเมตตาอาจจะเป็นคนละคนกับผู้ที่คู่ควรจะได้รับความเมตตาก็ได้ จึงเกิดคำถามทางวิชาการว่าความยุติธรรมกับความเมตตาจริง ๆ แล้วสามารถไปด้วยกันได้หรือไม่

มีแนวคิดทางวิชาการสองกลุ่มที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา คือ 1.แนวคิดที่เสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้ เช่นข้อเสนอของ Diller (2013) ซึ่งผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเป็นข้อเสนอหลักของบทความ 2. แนวคิดที่เสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันไม่ได้ เช่นข้อเสนอของ Rizzo (2008) ความต้องการที่จะตอบปัญหาวิชาการดังกล่าวนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้โดยอาศัยการพิจารณาเปรียบเทียบข้อเสนอของแต่ละฝ่ายด้วยหลักเหตุผล ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วผู้ที่ต้องการศึกษาประเด็นนี้ต่อไปก็สามารถจัดให้งานวิจัยชิ้นนี้อยู่ในกลุ่มที่เสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้

การตอบคำถามได้ว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้หรือไปด้วยกันไม่ได้มีความสำคัญในภาคปฏิบัติโดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ในกรณีที่มองว่าสองหลักการนี้ไปด้วยกันได้นั้นจะนำไปสู่การสร้างกรอบจริยธรรมให้กับนโยบายสาธารณะที่ “เลือก” ช่วยเหลือคนกลุ่มหนึ่งมากกว่าคนอีกกลุ่ม นี่คือจุดยืนของผู้วิจัยที่ต้องการชี้ให้เห็นว่า “การเลือกปฏิบัติ” ไม่ใช่สิ่งที่ผิดเสมอไปหากมีเงื่อนไขเป็นไปตามหลักเกณฑ์บางประการที่ผู้วิจัยต้องการเสนอในงานชิ้นนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้ากันได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา
2. เพื่อศึกษาความเข้ากันไม่ได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา

3. เพื่อสังเคราะห์ความรู้จากวัตถุประสงค์สองข้อแรก และนำมาซึ่งคำตอบเรื่องความเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเข้ากันได้ในทางหลักการระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา ซึ่งจะยึดกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมสองแนวคิดที่อยู่ต่างขั้วกันและที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงวิชาการด้านทฤษฎีความยุติธรรมคือแนวคิดของ Aristotle กับแนวคิดของ Nozick (1974) โดยมีแนวคิดความยุติธรรมเมตตา (Merciful justice) ของ Diller (2013) เป็นตัวกลางในการประสานให้เกิดความเข้ากันได้ โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2564 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2564

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษางานเขียนที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่านักวิชาการที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตาสามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ 1. กลุ่มที่อธิบายว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้ 2. กลุ่มที่อธิบายว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันไม่ได้ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

แนวคิดกลุ่มที่เสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้

กลุ่มย่อย 1: ความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นคนละหลักการกัน แต่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นข้อเสนอของ Livnat (2003) ที่อธิบายว่าความเมตตาจึงมีลักษณะของการเลือกปฏิบัติ ขณะที่ความยุติธรรมจะพุ่งเป้าไปที่ความคู่ควรที่จะได้รับสิ่งต่างๆของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม โดยความยุติธรรมเป็นหลักใหญ่สูงสุดส่วนความเมตตาเป็นหลักการที่เสริมไม่ให้ความยุติธรรมแข็งเข้มงวดจนเกินไป แต่ Livnat ได้เน้นย้ำว่าถึงแม้ความเมตตาจะเป็นสิ่งที่ดีแต่หากใช้อย่างเกินพอดีก็จะถือว่าไม่เหมาะสม เช่นการช่วยเหลือผู้อื่นจนตนเองต้องเดือดร้อน ความน่าสนใจของข้อเสนอ Livnat อยู่ตรงที่การเสนอว่าความเมตตาจนเกินพอดีควรเกิดขึ้นในบางกรณีและไม่ควรเกิดในบางกรณี แต่สำหรับความยุติธรรมแล้วไม่มีความยุติธรรมที่เกินพอดี นอกจากนั้นยังมี Anton (2018) เสนอว่าบุคคลไม่จำเป็นจะต้องได้รับสิ่งที่คู่ควรกับเขาเสมอไป และทุกคนคู่ควรจะได้รับ ความเมตตาในบางครั้ง ประโยชน์ของความยุติธรรมคือการทำให้เราเห็นถึงความผิดที่เกิดขึ้น ส่วนประโยชน์ของความเมตตาคือการทำให้เราเห็นถึงศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองของผู้ได้รับความเมตตาถึงแม้ว่าจะมีความบกพร่องในอดีต เพราะความเมตตาคือการให้โอกาสอีกครั้ง (second chance) แก่ผู้ที่ได้รับความเมตตา ดังนั้นความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นสองหลักการที่ส่งเสริมกันได้ถึงแม้ว่าจะมีหน้าที่แตกต่างกัน

กลุ่มย่อย 2: ความเมตตาเป็นหลักการย่อยที่ทำงานอยู่ภายใต้ความยุติธรรมซึ่งเป็นหลักการใหญ่ เช่นแนวคิดของ Wagstaff (1994) ที่แยกความยุติธรรมออกเป็นสามหลักการคือ 1. ความสมส่วน (equity) คือหลักการที่ว่าทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย 2. ความเสมอภาค (equality) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนต้องได้เท่ากันโดยไม่ยึดกับหลักความสมส่วน ดังนั้นไม่ว่าจะทำมากทำน้อยแต่ละคนก็ต้องได้เท่ากัน และ 3. ความจำเป็น (need) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เดือดร้อนมีความ

จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้เดือดร้อน ซึ่ง Wagstaff (1994) เสนอว่าความจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือของผู้เดือดร้อนสามารถส่งผลต่อการพิจารณาการได้รับความช่วยเหลืออย่างสมส่วนได้

กลุ่มย่อย 3: ความยุติธรรมกับความเมตตาสามารถผสมผสานกันจนได้เป็นหลักการที่ชื่อว่าความยุติธรรมที่เมตตา (merciful justice) ซึ่งเป็นข้อเสนอของ Diller (2013) ที่อธิบายว่าความยุติธรรมเมตตาคือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่ตนคู่ควรจะได้รับหรือได้รับในสิ่งที่ดีกว่านั้น โดยการได้รับในสิ่งที่คู่ควรคือความยุติธรรม ส่วนการได้รับเกินกว่าที่ตนเองคู่ควรถือว่าได้รับความเมตตา (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนผลการศึกษา) ***แนวคิดความยุติธรรมเป็นเมตตาเป็นข้อเสนอหลักของงานวิจัยนี้***

แนวคิดกลุ่มที่เสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันไม่ได้

กลุ่มย่อย 1: ความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นักวิชาการเช่น Rizzo (2008) อธิบายว่า ความรู้สึกใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่ต่างกันจะส่งผลให้เราพิจารณาเหตุการณ์จากมุมมองที่ต่างกัน โดยความรู้สึกใกล้ชิดต่อเหตุการณ์จะทำให้มองเหตุการณ์จากแง่มุมของความเมตตา ส่วนความรู้สึกที่ห่างไกลจากเหตุการณ์จะทำให้มองเหตุการณ์จากแง่มุมของความยุติธรรม Rizzo อธิบายโดยการยกตัวอย่างถึงการไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและยากจน โดยสิทธิอันถูกต้องชอบธรรมจริง ๆ เป็นของคนรวยที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินตรงนั้น แต่ศาลตัดสินให้ผู้สูงอายุที่ผู้เจ็บป่วยและยากจนต้องเก็บข้าวเก็บของออกจากที่ดินดังกล่าว เหตุการณ์นี้สามารถพิจารณาได้จากสองแง่มุม คือ

1. เป็นเหตุการณ์ที่เลือกยื่นไร้ความเมตตา เพราะเป็นการทำร้ายผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและยากจน ซึ่งการตีความแบบนี้เกิดขึ้น เมื่อนำบริบทและข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความเป็นรูปธรรมมาพิจารณา นอกเหนือไปจากหลักการนามธรรมหรือหลักกฎหมายในตัวเอง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ว่าคือ ความเป็นผู้สูงอายุ ความเป็นผู้ป่วย ความเป็นคนจน ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมชัดเจน เมื่ออิงกับข้อมูลลักษณะดังกล่าวจะเกิดความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ และรู้สึกมีความสงสารมากกว่าที่จะใช้ความยุติธรรมเป็นตัวตั้งในการพิจารณา

2. เป็นเหตุการณ์ที่มีความยุติธรรมเพราะเป็นการตัดสินอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย การตีความแบบนี้มีลักษณะตรงข้ามกับการตีความแบบแรก เพราะเป็นการอิงกับหลักการที่เป็นนามธรรม พุ่งเป้าพิจารณาไปที่หลักของความยุติธรรมหรือหลักกฎหมายโดยตรง จึงไม่สนใจเรื่องความเป็นคนแก่ ความเป็นคนป่วย และความเป็นคนจน เมื่อพิจารณาและพบว่าเจ้าของที่ดิน คือ นาย A ไม่ใช่ นาย B นาย B จึงต้องออกจากบริเวณนั้นไป โดยผู้ตัดสินไม่ได้ยึดติดว่าใครคือ A หรือ B เพราะนี่ไม่ใช่การต่อสู้กันระหว่างคนจนกับคนรวยแต่เป็นการพิจารณาว่าใครเป็นเจ้าของที่ดิน

กลุ่มย่อย 2: ความยุติธรรมคือความพุ่มเพี้ยงทางศีลธรรม นักวิชาการ เช่น Campbell (1974) มองว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นสิ่งที่ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง Campbell อธิบายโดยการกล่าวถึงการช่วยเหลือผู้เดือดร้อนสองประเภท คือ 1.การช่วยเหลือโดยพิจารณาความคู่ควรในการได้รับความช่วยเหลือของผู้เดือดร้อน เช่น เป็นผู้เดือดร้อนที่ถูกเอาเปรียบหรือทำร้ายทั้งที่ตนเองไม่ได้ทำความผิดใด 2. การช่วยเหลือผู้เดือดร้อนที่ไม่พิจารณาถึงความคู่ควรของผู้เดือดร้อน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจมน้ำเฉพาหน้า ซึ่งไม่ได้พิจารณาว่าเขาเป็นคนดีหรือเป็นคนไม่ดี และไม่ได้พิจารณาว่าจมน้ำเพราะความประมาทของตนเองหรือไม่ หากอิงกับความคู่ควรแล้วคนที่จมน้ำด้วยความประมาทของตนเองก็ไม่คู่ควรได้รับความช่วยเหลือ แต่การช่วยเหลือประเภทที่สองจะไม่พิจารณาด้วยเกณฑ์ความคู่ควรดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าการช่วยเหลือผู้เดือดร้อนสองประเภทนี้ทำงานภายใต้สองหลักการที่แตกต่างกัน การช่วยเหลือที่อิงกับความ

คู่ควรซึ่งเป็นเรื่องของความยุติธรรม ส่วนการช่วยเหลือที่ไม่อิงกับความคู่ควรเป็นเรื่องของมนุษยธรรม (Humanity) ซึ่งผู้วิจัยจัดให้อยู่ภายใต้คำว่า “เมตตา” โดย Campbell ให้ความสำคัญกับความเมตตามากกว่าความยุติธรรม ในกรณีที่ต้องเลือกระหว่างสองอย่าง Campbell มองว่าความยุติธรรมเป็นความฟุ่มเฟือยทางศีลธรรม (Moral luxury) เมื่อเทียบกับความเมตตา บางครั้งการบรรเทาทุกข์ของผู้อื่นมีความสำคัญมากกว่าที่จะมาสนใจว่าช่วยไปแล้วจะยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาผ่านเอกสารวิชาการระดับปฐมภูมิและระดับทุติยภูมิ ว่าด้วยแนวคิดเรื่องความยุติธรรมและความเมตตา ผ่านเอกสารหลัก ดังนี้

1. งาน *Nicomachean Ethics* ของ Aristotle (2009) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่ยึดกับความคู่ควร
2. งาน *Anarchy, State and Utopia* ของ Nozick (1974) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่ยึดกับสิทธิทางกฎหมาย

กฎหมาย

และ 3. งาน *Merciful Justice* ของ Diller (2013) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตา ซึ่งทำให้เห็นว่าความยุติธรรมที่อิงกับความคู่ควร และความยุติธรรมที่อิงกับสิทธิทางกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไปด้วยกันได้

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาถึงความเข้ากันได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา 2. เพื่อศึกษาความเข้ากันไม่ได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา และ 3. เพื่อสังเคราะห์ความรู้จากวัตถุประสงค์สองข้อแรกจากการศึกษาพบว่า มีทั้งคำอธิบายทางวิชาการที่สนับสนุนและไม่สนับสนุน แนวคิดที่ว่า ความยุติธรรมกับความเมตตาเข้ากันได้ ซึ่งโจทย์นี้มาสู่การตอบวัตถุประสงค์ข้อสุดท้าย และเป็นประเด็นหลักของการวิจัยนี้ นั่นคือแนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตา (merciful justice) เป็นแนวคิดที่สามารถอธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าความยุติธรรมกับความเมตตาจะมีหลักคิดที่ต่างกัน แต่ความต่างต่างนั้นสามารถนำมาผสมผสานกันได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตา (Merciful justice)** ของ Diller (2013) สามารถอธิบายอย่างสมเหตุสมผลว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ไปด้วยกันได้ แนวคิดนี้มีนิยามว่าความยุติธรรมเมตตา คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่แต่ละคนคู่ควร หรือได้รับในสิ่งที่ดีกว่านั้น โดย Diller ได้ยกตัวอย่างถึงนายจ้างที่จ่ายค่าจ้างให้แรงงานที่ทำงานด้วยเวลาไม่เท่ากันด้วยจำนวนเงินที่เท่ากัน กล่าวคือนาย A ทำงาน 3 ชั่วโมงได้ค่าแรง 300 บาท ส่วนนาย B ทำงาน 6 ชั่วโมงด้วยค่าแรง 300 บาทเช่นกัน (ผู้วิจัยสมมติตัวเลขและสกุลเงินขึ้นมาเอง) นาย B จึงไปร้องทุกข์กับนายจ้างว่านี่เป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม เนื่องจากตนทำงานหนักกว่าแต่เหตุใดจึงได้ค่าจ้างเท่ากับคนที่ทำงานหนักน้อยกว่า Diller อธิบายว่าในกรณีนี้นายจ้างได้ให้ความเมตตาแก่แรงงานที่ทำงานเพียง 3 ชั่วโมง เพราะผู้ที่ทำงาน 3 ชั่วโมงไม่คู่ควรกับค่าแรง 300 บาท แต่ในขณะเดียวกันนายจ้างได้ให้ความยุติธรรมกับแรงงานที่ทำงาน 6 ชั่วโมงแล้ว เพราะผู้ที่ทำงาน 6 ชั่วโมงคู่ควรกับค่าแรง 300 (สมมติว่า 6 ชั่วโมงกับค่าแรง 300 คืออัตราที่ยุติธรรมสำหรับนายจ้างและลูกจ้าง) เราจะอธิบายอย่างไรกับสถานการณ์ดังกล่าว ที่บุคคลหนึ่ง/ กลุ่มหนึ่งได้รับความเมตตา แต่ไม่ยุติธรรมกับอีกบุคคลหนึ่ง/ กลุ่มหนึ่งที่ได้รับความยุติธรรมแต่ไม่ได้รับความเมตตา

Diller อธิบายว่า ความเมตตาจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบเสมอ (Comparative injustice) เพราะเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วคนที่ทำงานมากกว่าก็ควรจะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า (ในกรณีที่ความสามารถของคนสองกลุ่มนี้เท่ากัน แต่มีกลุ่มหนึ่งทำงานหนักกว่า) นี่คือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น แต่ในทางกลับกันกลุ่มที่ทำงานหนักนั้นได้รับความยุติธรรมในตัวเองแล้ว (Noncomparative justice) เพราะพวกเขาควรค่าแก่แรงจูงใจดังกล่าวอยู่แล้ว ไม่ควรค่าที่จะได้รับมากไปกว่านี้ ดังนั้นถึงพวกเขาไม่ได้รับความเมตตา แต่พวกเขาก็ไม่ได้รับการกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบใด ๆ จากนายจ้าง จึงสรุปได้ว่าผู้ที่ได้รับความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบยังได้รับความยุติธรรมในตัวเอง ความเมตตากับความยุติธรรมในตัวเองจึงไปด้วยกันได้ แต่ความเมตตาจะนำไปสู่ความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ นี่คือข้อจำกัดที่ต้องพึงตระหนักไว้ ความยุติธรรมที่เมตตาสำหรับ Diller จึงหมายถึง การที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่ควรจะได้รับหรือได้รับมากกว่านั้น โดยผู้ที่ได้รับความเมตตาคือผู้ที่ได้รับสิ่งที่มีมากกว่าที่เขาควร ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับความเมตตามีเงื่อนไขว่าต้องได้รับในสิ่งที่ตนควรเสียก่อน แนวคิดของ Diller เป็นการเสริมหลักของความควรด้วยการเสนอว่า การที่เราได้รับในสิ่งที่ดีกว่าที่ควรจะได้รับนั้นไม่ใช่สิ่งที่ผิด เพราะนั่นคือความเมตตา

เมื่อความยุติธรรมที่เมตตา มีข้อจำกัดสำคัญอยู่ ซึ่ง Diller เองก็ยอมรับว่าผู้ที่ได้รับความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบมีเหตุผลอันชอบธรรมที่จะไม่พอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ โจทย์สำคัญคือจะอธิบายพวกเขาเหล่านั้นที่ได้รับความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบอย่างไร คำตอบคือข้อดีของความยุติธรรมที่เมตตาต้องมีสูงกว่าข้อเสียของความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ และนี่เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณากันอย่างถี่ถ้วน ยกตัวอย่างเช่น การให้ความเมตตาแก่ฆาตกรปล้นฆ่า หรือฆ่าข่มขืน ด้วยการไม่ลงโทษหรือลดโทษนั้นอาจจะส่งผลเสียมากกว่าผลดีต่อสังคม ความเมตตาดังกล่าวจึงไม่ควรเกิดขึ้นนั่นเอง นอกจากนั้นแล้วความยุติธรรมที่เมตตาไม่ใช่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นเป็นประจำ เพราะเมื่อข้อบกพร่องเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำจะทำให้ข้อบกพร่องกลายเป็นเรื่องปกติ และจะส่งผลต่อมาตรฐานความยุติธรรมได้ในที่สุด หรือหากให้ยกตัวอย่างร่วมสมัย เช่น การกระจายวัคซีนป้องกันโรคระบาด อาจกล่าวได้ว่าหากประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ได้รับวัคซีน X แต่มีประชาชนส่วนหนึ่งได้รับวัคซีน Y ซึ่งดีกว่าวัคซีน X ผู้จัดสรรวัคซีน ต้องอธิบายว่าการที่ทุกคนได้รับวัคซีน X ถือเป็นความยุติธรรมในตัวเอง แปลว่าไม่มีผู้ใดถูกละเมิดสิทธิ แต่การที่มีประชาชนบางส่วนได้รับวัคซีน Y นั้น ผู้จัดสรรวัคซีนต้องอธิบายให้ดูว่าเป็นการจัดสรรเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม เนื่องจากประชาชนบางส่วนเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อโรคระบาดสูงกว่าบุคคลทั่วไป เช่น ผู้ที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ และการมีชีวิตอยู่ของพวกเขาก็ถือเป็นประโยชน์ต่อการรักษาผู้ป่วยนั่นเอง แบบนี้คือความยุติธรรมเมตตา แต่หากผู้จัดสรรวัคซีนไม่สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่รับวัคซีน Y นั้นได้รับไปด้วยสาเหตุใด เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นความยุติธรรมเมตตา

ความยุติธรรมเมตตาสามารถโต้ตอบคำอธิบายที่ได้กล่าวถึงไปแล้วของ Rizzo (2008) ซึ่งเสนอว่าความยุติธรรมกับความเมตตามีวิธีคิดที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยความยุติธรรมจะมีวิธีคิดแบบทางเหินจากเหตุการณ์ทำให้ตัดสินด้วยหลักการ ส่วนความเมตตาจะมีวิธีคิดแบบใกล้ชิดกับเหตุการณ์ทำให้ตัดสินด้วยอารมณ์ความรู้สึก แต่ความยุติธรรมเมตตาสามารถอุดช่องว่างระหว่างวิธีคิดสองแบบนี้ได้ เพราะบุคคลจะได้รับในสิ่งที่ควรได้รับ ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบทางเหินจากเหตุการณ์ ในขณะที่บุคคลจะได้รับเกินกว่าที่เขาควรจะได้รับซึ่งเป็นวิธีคิดแบบใกล้ชิดกับเหตุการณ์ไปพร้อม ๆ กัน ยกตัวอย่างเช่น แรงงานสองคนที่มีความสามารถและชั่วโมงการทำงานที่เท่ากัน แต่กลับได้รับค่าแรงไม่เท่ากัน ความยุติธรรมเมตตาจะตอบว่าบุคคลที่ได้รับค่าแรงน้อยกว่านั้นจริง ๆ ได้รับค่าแรงถูกต้องตามที่ควรจะได้รับแล้ว (ในกรณีที่ไม่มีกรหลอกลวงหรือกลั่นแกล้งใด ๆ) ส่วนบุคคลที่ได้รับค่าแรงมากกว่าคือ คนที่ได้รับความเมตตา ในกรณีดังกล่าว

นายจ้างไม่ได้ทำผิดต่อใคร จึงแสดงให้เห็นว่าความยุติธรรมเมตตาสามารถเชื่อมโยงสองความคิดที่แตกต่างกันได้โดยไม่เกิดการทำร้ายหรือเอาเปรียบผู้ใด (ดูประเด็นนี้ในผลการศึกษา 2)

ความยุติธรรมเมตตาสามารถโต้แย้งคำอธิบายของ Campbell (1974) ที่กล่าวว่าความยุติธรรมเป็นความพุ่มเฟิยทางศีลธรรมได้ เพราะความยุติธรรมในตัวเองเป็นสิ่งที่จำเป็น จึงไม่ใช่ของพุ่มเฟิย (ดูประเด็นนี้ในผลการศึกษา 2)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยพบว่า ในเบื้องต้นแล้วความยุติธรรมเมตตาของ Diller เป็นแนวคิดที่มีน้ำหนัก แต่สิ่งที่แนวคิดนี้ยังต้องตอบให้ได้คือโจทย์สำคัญอีกโจทย์หนึ่ง คือโจทย์เรื่องความยุติธรรมเปรียบเทียบ จากกรณีแรงงานสองคนที่มีความสามารถเท่ากันและมีชั่วโมงการทำงานที่เท่ากัน แต่มีแรงงานคนหนึ่งได้รับค่าแรงมากกว่า จะพบว่าปัญหาที่ยังค้างคาอยู่คือความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้น เมื่อผู้ได้รับค่าแรงน้อยกว่าเปรียบเทียบค่าแรงของตนเองกับค่าแรงของแรงงานอีกคนหนึ่ง การตอบโจทย์นี้ได้จำเป็นต้องศึกษาแนวคิดสองแนวคิด คือความยุติธรรมในตัวเองกับความยุติธรรมเปรียบเทียบซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

2. ความยุติธรรมเปรียบเทียบและความยุติธรรมในตัวเอง

จากที่ได้ระบุแล้วว่าความยุติธรรม คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่แต่ละคนควรได้รับ แต่คำถามคือ ใช้เกณฑ์อะไรในการระบุว่า ความคู่ควรอยู่ตรงไหน Feinberg (1974) ได้แบ่งความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ความยุติธรรมเปรียบเทียบ (Comparative justice) ซึ่งการจะระบุได้ว่าใครควรได้รับสิ่งใด จำเป็นจะต้องพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับคุณสมบัติของบุคคลอื่น และ 2 ความยุติธรรมในตัวเอง (Noncomparative justice) ซึ่งการจะระบุได้ว่าใครควรได้รับสิ่งใด จะถูกพิจารณาโดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้อื่น แต่ให้ยึดกับหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องในตัวเอง โดยมีข้อพิจารณาที่น่าสนใจระหว่างความยุติธรรมสองประเภท ดังนี้

1. ความยุติธรรมเปรียบเทียบเกี่ยวข้องกับการให้รางวัลสำหรับการแข่งขันระหว่างผู้แข่งขัน เพราะการแข่งขันจะต้องมีผู้ชนะและผู้แพ้ เช่น การตัดสินว่าใครควรได้รับตำแหน่งนางงามจักรวาล ต้องเปรียบเทียบระหว่างในหมู่ผู้เข้าประกวด ผู้เข้าแข่งขันทุกคนอาจจะมีความสมบัตินตรงตามมาตรฐานความงามแบบไม่เปรียบเทียบ เช่น ตั้งเกณฑ์อย่างไม่เปรียบเทียบไว้ว่าความงาม คือการได้ 90 คะแนนจาก 100 คะแนน ผู้สมัครนางงามทุกคนอาจจะมีความงามถึงเกณฑ์ไม่เปรียบเทียบนี้ แต่สุดท้ายแล้วตำแหน่งชนะเลิศต้องเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบ การให้รางวัลการแข่งขันจะแตกต่างจากการให้รางวัลที่เป็นผลตอบแทน เพราะการให้รางวัลอย่างหลังจะไม่อิงกับการเปรียบเทียบ เช่น การให้เกรด ซึ่งมีเกณฑ์ตั้งไว้ชัดเจนว่างานต้องมีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะได้เกรดนั้น ๆ การทำเกรดให้สูงขึ้นจึงเป็นการแข่งขันกับตัวเอง ไม่ใช่การแข่งขันกับผู้อื่น เนื่องจากเกรด A สามารถแจกให้กับคนหลายคนได้หากคนหลายคนทำงานได้ตามมาตรฐาน จึงแตกต่างจากการแข่งขันที่ต้องหาผู้ชนะผู้แพ้ อย่างการประกวดนางงามจักรวาล

2. ความยุติธรรมเปรียบเทียบจะใช้ในกรณีที่เป็นการบังคับใช้กฎกับสมาชิกในสังคม จึงเป็นการปฏิบัติต่อสมาชิกทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการให้คุณหรือให้โทษ จะทำให้เกิดความไม่พอใจของสมาชิก เพราะนั่นคือความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ เช่น การที่ A กับ B ทำผิดกฎระเบียบ แต่ A ถูกลงโทษอยู่คนเดียว ส่วนความยุติธรรมไม่เทียบเท่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อสมาชิกทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เพราะมีเกณฑ์พิจารณาในตัวเองชัดเจนอยู่แล้ว

3. ความไม่ยุติธรรมทั้งสองประเภท สามารถเกิดขึ้นพร้อมกันได้ โดย Feinberg เรียกว่า “Double injustice” เช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ แต่ผู้บริสุทธิ์ได้รับการลงโทษ นี่คือการไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ กล่าวคือ คนที่สมควรได้รับโทษกลับไม่ได้รับโทษ ส่วนคนที่ไม่สมควรได้รับโทษกลับได้รับโทษ ขณะเดียวกันการที่ผู้บริสุทธิ์ได้รับโทษทั้งที่ไม่มีความผิด ถือว่าเป็นความไม่ยุติธรรมไม่เปรียบเทียบเช่นกัน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ได้รับโทษ เพราะสามารถบอกได้ว่าผู้บริสุทธิ์ได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับโทษคนดังกล่าวถึงได้รับความไม่ยุติธรรมสองประเภทไปพร้อม ๆ กัน เพราะเขาได้รับโทษทั้งที่ไม่ควรได้รับ (ไม่เปรียบเทียบ) ขณะที่คนผิดกลับไม่ได้รับโทษ (เปรียบเทียบ)

4. ความยุติธรรมเปรียบเทียบต้องมีการเปรียบเทียบในสองประเด็น คือ 4.1 การเปรียบเทียบคุณสมบัติ ผลงาน หรือการกระทำของแต่ละบุคคล และ 4.2 การเปรียบเทียบในสิ่งที่ได้รับ เช่น รางวัลหรือการลงโทษ จึงเกิดการเปรียบเทียบในลักษณะอัตราส่วน เช่น A ทำงาน 1 ชั่วโมงได้ 100 ดังนั้น B ทำงาน 3 ชั่วโมงก็ควรต้องได้ 300

5. ความยุติธรรมสองประเภทนี้สามารถขัดแย้งกันเองได้ กล่าวคือ ในกรณีเดียวกันสามารถเป็นได้ทั้งความยุติธรรมเปรียบเทียบแต่เป็นความไม่ยุติธรรมไม่เปรียบเทียบ (Comparative justice แต่เป็น Noncomparative injustice) อย่างเช่น การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเลวร้ายเท่าเทียมกัน เมื่อผู้ถูกทำร้ายเปรียบเทียบกันเองก็ถือว่ายุติธรรมดี แต่การถูกปฏิบัติอย่างเลวร้ายคือความไม่ยุติธรรมในตัวเอง โดยไม่ต้องมีการเปรียบเทียบกับใครทั้งสิ้น หรือในกรณีเดียวกันสามารถเป็นความยุติธรรมในตัวเองแต่เป็นความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ (Noncomparative justice แต่เป็น Comparative injustice) เช่น ผู้กระทำความผิดที่สมควรได้รับการลงโทษได้ถูกลงโทษอย่างถูกต้อง แต่ผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่งกลับไม่ได้รับโทษใด ๆ การที่ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษถือเป็นความยุติธรรมในตัวเอง เพราะเขาควรได้รับการลงโทษโดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้อื่นมีความผิดหรือไม่มีความผิด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดอีกคนที่ไม่ได้รับความผิดใด ๆ จะพบว่าเป็นความไม่ยุติธรรมแบบเปรียบเทียบ

6. ความเมตตา/ความใจบุญ เป็นอีกตัวอย่างที่ชัดเจนเมื่อมีข้อพิพาทเรื่องความยุติธรรม Feinberg เสนอว่าไม่มีใครมีสิทธิ์ที่จะได้รับความเมตตาหรือความใจบุญ (No right to charity) ความเมตตาหรือความใจบุญ คือสิทธิ์ของผู้ให้ ซึ่งจะให้หรือไม่ให้ใครก็ได้ แต่ไม่ใช่สิทธิ์ที่ผู้รับจะเรียกร้องจากใคร เช่น หากผู้เมตตาบริจาคเงินให้คนแก่คน แต่ไม่บริจาคให้คนที่ลืบ ถึงแม้ว่าคนที่ลืบอาจจะรู้สึกไม่พอใจแต่ก็ไม่มีสิทธิ์เรียกร้องใด ๆ เพราะผู้เมตตาไม่ได้ทำผิดต่อใคร ดังนั้น การให้ความเมตตาให้กับคน 9 คน โดยที่ไม่ได้ให้กับคนที่ 10 ถึงแม้ว่าอาจจะเข้าข่ายเป็นความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบแต่ก็ไม่ได้ส่งปัญหาอะไรกับความยุติธรรมที่ไม่เปรียบเทียบ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างสิทธิ์ที่แต่ละคนต้องได้รับกับความเมตตาที่เป็นการให้เกินจากสิทธิ์ที่แต่ละคนต้องได้รับ เช่น แรงงานมีสิทธิ์ได้รับแค่แรงจางาน 300 บาท การให้เงิน 300 บาท แก่แรงงานที่ทำงานตามกำหนดไม่ถือเป็นความเมตตาแต่ถือว่าเป็นสิทธิ์ที่ต้องได้รับ แต่การให้เงินแรงงาน 600 บาท แก่แรงงานที่ทำงานได้ตามมาตรฐาน 300 บาท ถือว่าเป็นความเมตตาที่นายจ้างให้แก่แรงงานคนดังกล่าว

7. Feinberg มองว่าความไม่ยุติธรรมในตัวเองเลวร้ายกว่าความไม่ยุติธรรมแบบเปรียบเทียบ เช่น การที่ผู้บริสุทธิ์ถูกลงโทษ ทั้งที่ไม่ได้ทำความผิดถือว่าเลวร้ายกว่าการถูกลงโทษโดยที่กระทำความผิดจริงแต่ผู้ทำผิดคนอื่นไม่ได้รับโทษ กรณีแรกถือว่าเป็นความไม่ยุติธรรมแบบไม่เปรียบเทียบ ส่วนกรณีที่สองเป็นความไม่ยุติธรรมแบบเปรียบเทียบ Feinberg ถึงกับวิเคราะห์ต่อไปว่า หากไม่มีใครได้รับการปฏิบัติที่ผิดก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรในเรื่องความยุติธรรม เช่น แรงงานสองคนได้รับค่าแรงเกินกว่าที่คู่ควรทั้งสองคน แต่แรงงานทั้งสองคนนั้นมีความสามารถไม่เท่ากัน แรงงานที่ความสามารถน้อยกว่ากลับ

ได้ค่าแรงมากกว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ แต่แรงงานทั้งสองคนได้รับในสิ่งที่ตนเองคู่ควรจะได้รับ แล้วจึงไม่มีใครถูกรังแก

จากการศึกษาของ Feinberg จะเห็นได้ว่าความยุติธรรมเมตตาของเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง ด้วยเหตุผลว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมในตัวเอง (Noncomparative justice) หากหลักการนี้ไม่ถูกทำลายก็สามารถกล่าวได้ว่าไม่มีผู้ใดถูกรังแกหรือได้รับความไม่เป็นธรรม และความยุติธรรมเมตตาก็ยังสามารถอธิบายได้ว่าการที่ฝ่ายหนึ่งได้รับความเมตตาจากอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ถือว่าเป็นสิทธิของผู้ให้ความเมตตา และไม่ใช้สิทธิของผู้ไม่ได้รับความเมตตาในการเรียกร้องความเมตตา

ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมเปรียบเทียบกับความยุติธรรมในตัวเอง มีความเป็นไปได้อยู่สามความสัมพันธ์ที่ควรพิจารณาดังนี้ คือ 1. ความยุติธรรมประเภทหนึ่งมีความสำคัญกว่าความยุติธรรมอีกประเภทหนึ่ง 2. ความยุติธรรมทั้งสองประเภท มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ส่งเสริมกัน หากเกิดความยุติธรรมประเภทหนึ่ง ก็จะเกิดความยุติธรรมอีกประเภทหนึ่งก็ตามไปโดยปริยาย 3. ความยุติธรรมทั้งสองประเภทแยกขาดจากกัน กล่าวคือไม่ว่าความยุติธรรมประเภทหนึ่งจะเกิดหรือไม่เกิดก็ไม่เกี่ยวข้องใด ๆ กับการเกิดหรือไม่เกิดของความยุติธรรมอีกประเภท ซึ่ง Levine & Pannier (2005) ได้เสนอคำตอบว่าความยุติธรรมในตัวเองเป็นหลักการที่สำคัญกว่าความยุติธรรมเปรียบเทียบ หากเกิดความยุติธรรมในตัวเอง ก็จะเกิดความยุติธรรมเปรียบเทียบตามมาโดยปริยาย เช่นหากทำผลงานได้คุณภาพที่ระดับ A และได้เกรด A จริง เราสามารถบอกได้ว่านั่นคือความยุติธรรมโดยที่ไม่ต้องไปเปรียบเทียบกับเกรดของผู้อื่นแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันความยุติธรรมเปรียบเทียบจะเกิดขึ้นตามไปด้วยเพราะเมื่อแต่ละคนได้รับเกรดที่เหมาะสมกับตนเอง เมื่อเกิดการเปรียบเทียบระหว่างกันจะไม่พบความผิดปกติของการให้เกรด โดยคนที่ควรได้ B ก็ได้ B คนที่ควรได้ C ก็ได้ C เป็นต้น ในทางกลับกันความยุติธรรมเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องทำให้เกิดความยุติธรรมในตัวเองตามไปด้วย เช่นการที่ทุกคนได้รับเกรด C เท่ากันโดยไม่เลือกปฏิบัติถือว่าเป็นความยุติธรรมเปรียบเทียบ แต่เป็นความไม่ยุติธรรมในตัวเองเพราะอาจจะมีบางคนคู่ควรได้เกรดมากกว่า C และมีบางคนคู่ควรได้เกรดน้อยกว่า C เป็นต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าความยุติธรรมในตัวเองมีความสำคัญกว่าความยุติธรรมเปรียบเทียบ

ถึงแม้ว่าความยุติธรรมในตัวเองจะมีความสำคัญกว่าความยุติธรรมเปรียบเทียบ Levine & Pannier เสนอว่าความยุติธรรมเปรียบเทียบยังมีความจำเป็นและสำคัญอยู่ด้วยเหตุผลในทางปฏิบัติ เพราะมนุษย์ไม่สามารถวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำเสมอไปว่าใครคู่ควรกับอะไร การมีข้อเปรียบเทียบระหว่างกันจึงเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจว่าใครคู่ควรกับสิ่งใด นอกจากนั้นแล้วความยุติธรรมเปรียบเทียบยังเป็นเครื่องมือในการป้องกันไม่ให้เกิดการให้รางวัลหรือการลงโทษที่มาจากอคติจนเกินไปด้วยข้ออ้างว่านั่นคือรางวัลหรือบทลงโทษที่คู่ควรแล้ว เช่น การตัดสินประหารชีวิตบุคคลหนึ่งเพียงเพราะผู้มีอำนาจไม่ชอบบุคคลผู้นั้น โดยผู้มีอำนาจแก้ตัวด้วยการบอกว่าบุคคลผู้นั้นคู่ควรกับการประหารชีวิตแล้ว กรณีเช่นนี้หากไม่มีความยุติธรรมเปรียบเทียบ สังคมอาจจะเชื่อผู้มีอำนาจว่าบุคคลผู้นั้นคู่ควรกับการประหารชีวิตจริง แต่เมื่อมีการเปรียบเทียบเกิดขึ้นสังคมอาจจะตั้งคำถามว่าเหตุใด คนที่มีความผิดมากกว่าบุคคลที่ถูกประหารชีวิตจึงได้รับโทษน้อยกว่าหรือไม่ได้รับโทษเลย ความยุติธรรมเปรียบเทียบถึงแม้จะมีความสำคัญน้อยกว่าความยุติธรรมในตัวเองในเชิงหลักการ แต่ยังมีประโยชน์ในทางปฏิบัติเสมอ

3. ข้อความระวางในการใช้ความยุติธรรมเมตตา

ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตา ของ Diller สามารถตอบโจทย์เรื่องความไม่ยุติธรรมในตัวเองได้ แต่มีสิ่งสำคัญที่ต้องระมัดระวัง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความยุติธรรมเมตตาต้องระมัดระวังไม่ให้ความเมตตาที่เกิดขึ้นถูกใช้กับการให้รางวัลในการแข่งขันระหว่างผู้แข่งขัน เช่น ต้องไม่ตัดสินให้นางงามที่มีคุณสมบัติต่ำกว่าชนะนางงามที่คุณสมบัติสูงกว่า เหตุผลที่ไม่ควรเกิดสิ่งขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุผลที่สูงส่งแต่อย่างใด เพราะเหตุผลสำคัญ คือการให้ความเมตตาต่อการผู้แข่งขันคนหนึ่งแต่ไม่ให้ความเมตตาต่อผู้แข่งขันอีกคนหนึ่งจะทำให้การแข่งขันหมดความหมาย จึงไม่มีความจำเป็นต้องแข่งขันกันอีกต่อไป รวมถึงผู้ชมและผู้เข้าแข่งขันเองก็จะหมดความเชื่อถือกับการแข่งขัน

2. ความยุติธรรมเมตตาไม่เหมาะในการใช้กับกรณีกฎสาธารณะที่บังคับใช้กับทุกคน ดังนั้น ผู้ที่ทำความผิดกฎหมายจึงสมควรได้รับความผิดทั้งคู่ หรือได้รับการลดโทษทั้งคู่ เพราะการทำแบบนี้จะไม่ถูกสังคมตั้งคำถามว่าเป็นการเลือกปฏิบัติหรือไม่

3. ต้องยอมรับว่าความยุติธรรมเมตตาจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบเสมอ แต่ผู้ใช้ความยุติธรรมเมตตาสามารถโต้แย้งได้ด้วยการอธิบายว่า ในกรณีที่ประเด็นสาธารณะนั้นความเมตตาที่เกิดขึ้นสร้างประโยชน์สาธารณะได้มาก ถึงแม้จะเกิดความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบก็ตาม และฝ่ายที่ไม่ได้รับความเมตตาจำเป็นจะต้องได้รับความยุติธรรมในตัวเองเสียก่อน ในกรณีที่ประเด็นส่วนตัวสามารถโต้แย้งได้ว่าทุกคนได้รับความยุติธรรมในตัวเองแล้ว ไม่มีใครถูกเอาเปรียบหรือถูกรังแก ดังนั้น แก่นที่สำคัญที่สุดของความยุติธรรมเมตตา คือการที่ความยุติธรรมในตัวเองไม่ได้ถูกทำลายไป ดังเช่นตัวอย่างร่วมสมัยเรื่องการกระจายวัคซีนป้องกันโรคระบาดที่ได้กล่าวไปแล้ว การที่บุคลากรทางการแพทย์ได้รับวัคซีน Y ซึ่งดีกว่าวัคซีน X จะก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ แต่หากประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ยังไม่ได้รับแม้แต่วัคซีน X ส่วนประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์เช่นกัน ได้รับวัคซีน Y จะถือว่าผิดหลักการความยุติธรรมเมตตาอย่างยิ่ง

4. การทดลองทางความคิด

ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดความยุติธรรมเมตตาไปแล้ว ในลำดับต่อไปผู้วิจัยเห็นสมควรจะนำแนวคิดความยุติธรรมเมตตา มาตอบคำถามกับปริศนาทางวิชาการที่น่าสนใจยิ่ง ปริศนานี้เป็นงานเขียนของ Fuller (1949) ที่ชื่อ *The Case of Speluncean Explorers* ได้เสนอข้อถกเถียงที่น่าสนใจเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเมตตา โดยเขาสร้างสถานการณ์สมมติว่า มีนักสำรวจถ้ำ 5 คนติดถ้ำ มีการจัดทีมงานช่วยเหลือพวกเขาให้ออกมาจากถ้ำ ใช้งบประมาณไปจำนวนมาก และระหว่างปฏิบัติการมีทีมงานเสียชีวิต ขณะที่คนติดถ้ำรอดชีวิตได้ด้วยการกินเนื้อเพื่อนร่วมชะตาที่ติดถ้ำด้วยกัน 1 คน จนเป็นเรื่องราวจนต้องไปขึ้นศาลไปขอหาฆาตกรรม สำหรับการตัดสินใจว่าจะกินเนื้อของใครนั้น ได้ใช้การโยนลูกเต๋า ความน่าสนใจอยู่ตรงที่ตุลาการทั้ง 5 คน ได้ตัดสินคดีนี้ต่างกันออกไป 5 แบบ ดังนี้

1. จำเลยมีความผิดข้อหาฆ่าคนตาย (กินเนื้อเพื่อน) หากอิงตามตัวกฎหมายแล้วมีความผิด เพราะกฎหมายไม่ได้ระบุข้อยกเว้นเอาไว้ว่าสามารถฆ่าคนเพื่อนมาเป็นอาหารได้ แต่สมควรได้รับการอภัยโทษ เพราะจำเลยอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้าย น่าเห็นใจ (Tragic situation) เพราะว่าเป็นสภาวะที่ติดอยู่ในถ้ำเป็นเวลานาน ไม่สามารถหาอาหาร และไม่สามารถติดต่อบุคคลนอกถ้ำได้

2. จำเลยไม่มีความผิด เนื่องจากจำเลยอยู่ในสถานะที่อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ (Law of nature) จึงไม่ควรใช้กฎหมายที่เป็นกฎสังคมมาตัดสิน และหากจะต้องใช้กฎหมายกับจำเลยทั้ง 4 จริง ก็ไม่ควรตีความกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงเจตนาของกฎหมาย อย่างเช่นการฆ่าคนเพื่อป้องกันตนเองนั้นไม่ถือเป็นความผิด แสดงว่ากฎหมายมีไว้เพื่อปกป้องให้คนมีชีวิตรอด ดังนั้นการกินเนื้อคนอื่นเพื่อให้ตนมีชีวิตรอดก็อาจจะมีความคล้ายคลึงกัน

3. ไม่ขอตัดสินว่าถูกหรือผิด ผู้พิพากษาคนที่สามรู้สึกขัดแย้งในตัวเองระหว่างความเห็นอกเห็นใจจำเลยกับความรู้สึกรังเกียจในพฤติกรรมที่โหดร้ายของจำเลย ที่จริงแล้วตุลาการผู้นี้เห็นว่าจำเลยผิด เช่น เขาให้เหตุผลว่าการอดอยากไม่ใช่เหตุผลที่จะทำให้ปัจเจกชนโมหรืฆ่าคนอื่นได้ แต่สุดท้ายแล้วเขาก็เห็นใจจำเลย จึงไม่ขอตัดสิน

4. จำเลยมีความผิด ไม่เห็นด้วยกับการขออภัยโทษให้กับจำเลย และมองว่าความรู้สึกเห็นอกเห็นใจไม่ควรนำมาใช้ในการตัดสินคดี ศาลมีหน้าที่พิจารณาคดีไปตามหลักกฎหมาย ส่วนหน้าที่ในการอภัยโทษเป็นของฝ่ายบริหาร ไม่ควรทำงานก้าวร้าวกัน

5. จำเลยไม่มีความผิด โดยให้เหตุผลว่าในการตัดสินคดีนั้น ควรให้ความสำคัญกับความเห็นสาธารณะและใช้สามัญสำนึกปกติ โดยความเห็นสาธารณะมองว่าจำเลยไม่มีความผิด

การตัดสินที่แตกต่างกันของตุลาการ 4 คน จาก 5 คนนี้ สะท้อนถึงมุมมองเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตาที่แตกต่างกัน โดยตุลาการคนแรกก็มองว่าจำเลยมีความผิดจริงแต่สมควรได้รับอภัยโทษเพราะน่าเห็นใจนั้น มองว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นคนละแนวคิดกันแต่สามารถใช้ร่วมกันได้ในบางกรณี ส่วนตุลาการคนที่สาม ซึ่งขอถอนตัวจากการตัดสินเนื่องจากรู้สึกขัดแย้งอยู่ในใจว่าจะอิงกับความยุติธรรมหรือความเมตตาทำให้ลำบากใจจนตัดสินใจไม่ได้นั้น สะท้อนว่าความยุติธรรมกับความเมตตาเป็นหลักการที่ขัดแย้งกันโดยตรง ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง (เมื่อไม่สามารถเลือกได้จึงขอถอนตัว) ส่วนตุลาการคนที่สี่ ซึ่งมองว่าจำเลยมีความผิดและไม่ทำเรื่องขออภัยโทษให้เนื่องจากไม่ใช่หน้าที่ของศาลนั้น สะท้อนว่าผู้ที่ให้ความยุติธรรมกับผู้ให้ความเมตตาควรเป็นคนละคนกัน อย่างน้อยก็ในกรณีของศาล ส่วนตุลาการคนที่ห้า ซึ่งตัดสินตามความเห็นสาธารณะ และความเห็นสาธารณะให้ยึดความเมตตามากกว่าความยุติธรรมนั้น สะท้อนว่าความเมตตาสำคัญกว่าความยุติธรรมในบางกรณี

หากตุลาการ ยึดในแนวคิดความยุติธรรมเมตตา (Merciful justice) ตุลาการก็น่าจะมีคำตัดสินไปในทิศทางที่ใกล้เคียงกับตุลาการคนแรก ที่มองว่าจำเลยมีความผิดจริงแต่สมควรได้รับอภัยโทษ โดยมีเหตุผลประกอบเพิ่มเติมมากกว่า ตุลาการคนแรกว่าหากความยุติธรรม คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่คู่ควรจะได้รับ จำเลยก็คู่ควรจะได้รับโทษแล้ว เนื่องจากได้ก่อการฆาตกรรม อย่างไรก็ตาม ความเมตตาสามารถเข้ามาเสริมได้ว่า ความยุติธรรม คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่คู่ควรจะได้รับหรือได้รับในสิ่งที่ดีกว่านั้น โดยสิ่งที่ดีกว่าในที่นี้หมายถึงการลดโทษหรือการไม่ได้รับโทษเลย แน่นอนว่าศาลที่ตัดสินแบบนี้จะโดนวิจารณ์ว่าเป็นศาลที่ไม่ยึดถือกับหลักความถูกต้อง แนวคิดความยุติธรรมเมตตาจะตอบคำถามวิจารณ์นี้ว่า การตัดสินว่าผู้กระทำผิดสมควรได้รับการลดโทษหรือไม่ได้รับโทษเลยนั้น ก่อให้ความไม่ยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ (Noncomparative injustice) ก็จริง หากพิจารณาว่าผู้กระทำผิดกรณีอื่นต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่กรณีนี้กลับไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย แต่ขอให้พิจารณาให้ถี่ถ้วนว่าความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบนี้ สร้างผลดีหรือผลเสียต่อสังคมในภาพรวมมากกว่ากัน การลดโทษหรือการอภัยโทษให้กับจำเลยในกรณีนี้สามารถสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ที่มีความยากลำบากอย่างแท้จริง เพราะคงไม่มีใครอยากเข้าไปติดถ้ำมืด ๆ โดยไม่มีอาหารยังชีพ และการติดถ้ำไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นบ่อย ๆ หรือเกิดขึ้นทุกวัน ประกอบกับความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ก็สนับสนุน

การอภัยโทษให้กับจำเลย หรือมองว่าจำเลยไม่มีความผิดเลย การอภัยโทษให้กับจำเลยจึงเป็นการสนับสนุนให้สังคมรับรู้ ว่าความเมตตาเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีอำนาจไม่ได้ละเลย นอกจากนั้นแล้วในกรณีการฆาตกรรมคดีอื่น ๆ ที่จำเลยทำไป เพราะนึกสนุกหรือเพราะความเห็นแก่ตัวนั้นหากจำเลยได้รับโทษที่ถูกต้อง ความยุติธรรมในตัวเองก็ยังคงอยู่ (Noncomparative justice) กล่าวคือ ตราบใดที่ความเมตตาที่มอบให้กับกรณีคนติดถ้ำนั้นไม่ได้ไปทำลายความยุติธรรมใน ตัวเองของผู้กระทำผิดในคดีอื่น ๆ ที่ไม่สมควรได้รับความเมตตา ก็ไม่ผิดอะไรเลยในการจะลดโทษ หรือตัดสินว่าจำเลยไม่มี ความผิดใด ๆ

5. ความยุติธรรมเมตตาเป็นส่วนผสมที่ลงตัวระหว่าง “ความคู่ควร” กับ “สิทธิทางกฎหมาย”

มีคำกล่าวว่า “ความคู่ควร (Desert) เป็นเกณฑ์ที่จำเป็นของความยุติธรรม ไม่มีการจัดสรรปันส่วนที่เป็นธรรมใด ๆ จะสามารถละเลยความคู่ควรของผู้รับการจัดสรร (recipient) ออกไปได้” (Campbell, 1974) ซึ่งเกณฑ์สำคัญในการ พิจารณาของ Aristotle ซึ่งปรากฏชัดเจนใน Book V จากงาน Nicomachean Ethics (Aristotle, 2009) ชี้ให้เห็นว่าความ ยุติธรรม คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่เขาคู่ควรจะได้รับ ดังนั้นแต่ละคนอาจจะได้รับสิ่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน คนที่มีคุณสมบัติ เหมือนกันในเรื่อง X ก็ควรจะได้รับผลตอบแทนในเรื่อง X เท่ากัน ในทางกลับกันคนที่มีคุณสมบัติในเรื่อง X ไม่เท่ากัน ก็ไม่ ควรจะได้รับผลตอบแทนในเรื่อง X เท่ากัน ความยุติธรรมจึงหมายถึงความพอดีระหว่างสถานะสุดโต่งสองด้าน คือ สถานะ ที่มากเกินไปหรือสถานะที่น้อยไป สำหรับบุคคลหนึ่ง ๆ หมายความว่าต้องไม่ให้มากกว่าที่เขาสมควรจะได้รับ และต้องไม่ให้ น้อยเกินกว่าที่เขาสมควรจะได้รับ นอกจากนั้น Aristotle ยังชี้ว่าไม่มีใครเต็มใจที่จะได้รับความไม่ยุติธรรม แต่เมื่อความไม่ ยุติธรรมเกิดขึ้นแล้ว ผู้แจกจ่ายจะมีความผิดมากกว่าผู้ที่ได้รับการจัดสรร บ่อเกิดของความขัดแย้งหรือความความไม่พอใจ คือการที่คนซึ่งมีคุณสมบัติเท่ากันแต่กลับได้รับไม่เท่ากัน หรือในทางกลับกันคนที่มีคุณสมบัติไม่เท่ากันได้รับเท่ากัน ย่อม เป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งหรือความไม่พอใจได้เช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมอีกฝั่งหนึ่ง คือแนวคิดที่มองว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องของสิทธิ นักวิชาการที่โด่งดัง ที่สุดคนหนึ่งของแนวคิดกลุ่มนี้คือ Nozick เสนอไว้ในงานเขียนที่ชื่อ *Anarchy, State, and Utopia* (1974) โดยพยายาม ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญว่าความยุติธรรมไม่ได้มีแบบแผนที่ตายตัว ความยุติธรรมจะต้องเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับความเป็นมา (Historical) ของแต่ละกรณี จึงไม่มีแบบแผนที่ตายตัว ทฤษฎีความยุติธรรมที่ไม่ถูกต้องสำหรับ Nozick คือทฤษฎีที่เอา หลักการเชิงโครงสร้างที่ตายตัวเป็นตัวกำหนด (Structural principle) การจะบอกว่าอะไรยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมนั้น ให้ พิจารณาว่าการจัดสรรทรัพยากรหรือบริการใด ๆ เกิดขึ้นนั้นมีที่มาอย่างไร โดยยึดกับความสมัครใจและการ เป็นไปตามกฎหมายของผู้ให้และผู้รับ เป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาความถูกต้อง Nozick ได้ยกตัวอย่างเรื่องนักกีฬาชื่อดังคนหนึ่ง ซึ่งผู้ชมกีฬาหรือแฟนของนักกีฬานั้น จะต้องเสียเงินเพิ่มอีกจำนวนหนึ่งทุกครั้งทีื่อนักกีฬานั้นแข่งขัน นั้น หมายความว่า นักกีฬาดังกล่าวจะได้รายได้สูงกว่าเพื่อนร่วมทีมคนอื่น ๆ โดย Nozick ชี้ว่าการกระจายรายได้แบบนี้ไม่ ถือว่าเป็นความไม่ยุติธรรม เพราะเป็นการจ่ายเงินเพิ่มด้วยความสมัครใจของผู้ชม (และแน่นอนว่าผู้รับย่อมเต็มใจรับ) สิ่ง สำคัญที่ต้องตระหนัก คือ Nozick ไม่ได้บอกว่านักกีฬานั้นคู่ควร (Deserve) กับเงินที่เขาได้รับ แต่เป็นเพราะนักกีฬามีสิทธิ ในเงินนั้น ๆ ต่างหาก (Entitled to it) (ดูประเด็นนี้ใน Swift, 2006) ประเด็นของ Nozick จึงไม่ได้อยู่ที่ว่าใครคู่ควรกับอะไร แต่ อยู่ที่ว่ามีสิทธิในเรื่องอะไร

Nozick (1974) ได้เปรียบเทียบความยุติธรรมกับความรักไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือความรักเป็นเรื่องที่ต้องอิงกับ ความเป็นมา (Historical) เหมือนกับความยุติธรรม เพราะเรารักคน ๆ หนึ่งในฐานะคนผู้นั้น ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์ประการ

หนึ่ง แต่เราอาจจะไม่ได้อีกคนที่มีความสัมพันธ์ระดับเดียวกันหรือคุณสมบัติมากกว่าคนที่เรารัก เช่น เราอาจจะรักคนรักของเราเพราะเป็นคนสวย แต่เราอาจจะไม่ได้อีกคนที่สวยกว่าคนรักของเรา ความรักจึงเป็นสิทธิ์ของปัจเจกแต่ละคนที่จะรักใคร่สักคนโดยที่อาจจะไม่เกี่ยวกับความคู่ควร เพราะหากเป็นเรื่องของความคู่ควรจริง เราควรมอบความรักให้คนที่มีความสัมพันธ์ดีกว่าคนรักของเรา สำหรับ Nozick แล้วความยุติธรรมจึงทำงานแบบเดียวกับความรัก กล่าวคือ คนที่คู่ควรกับคนที่ได้รับสิทธิ์อาจจะไม่ใช่คนเดียว

จากที่กล่าวมาถึงแนวคิดของ Aristotle และ Nozick จะเห็นถึงความเข้ากันไม่ได้ของความยุติธรรมสองหลัก แต่แนวคิดความยุติธรรมเมตตาของ Diller สามารถนำสองแนวคิดมาผสมกันได้อย่างลงตัว ด้วยการอธิบายว่า การที่ใครสักคนจะได้รับผลประโยชน์ในสิ่งที่ดีเกินกว่าที่เขาควรจะได้รับ (ไม่คู่ควรจะได้รับนั่นเอง) อาจจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ (Comparative injustice) ซึ่งจะขัดกับข้อเสนองานของ Aristotle ที่เสนอว่าคนที่มีความสัมพันธ์หรือการกระทำเหมือนกันย่อมสมควรจะได้รับผลตอบแทนที่เหมือนกัน โดยแนวคิดความยุติธรรมเมตตาสามารถโต้แย้ง Aristotle ได้ว่า หากความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่าผลเสีย และไม่ใช้สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเราก็สามารถยอมรับมันได้ ในอีกแง่มุมหนึ่งแนวคิดความยุติธรรมเมตตาจะใช้ประเด็นเรื่องสิทธิ์ของ Nozick ในการยืนยันว่า หากผู้ให้และผู้รับ ให้และรับด้วยความสมัครใจและไม่ผิดกฎหมาย การที่ผู้ให้จะให้ผู้รับในสิ่งที่ดีเกินกว่าที่สมควรจะได้ก็ไม่ใช่เรื่องผิดอะไร แต่มีข้อจำกัดว่าความยุติธรรมเมตตานี้จะไม่ไปไกล ขนาด Nozick ที่มองว่าความยุติธรรมไม่มีแบบแผนตายตัว เพราะสิ่งที่ต้องรักษาไว้ คือความยุติธรรมในตัวเอง (Noncomparative justice) ซึ่งผู้ไม่ได้รับความเมตตาจะไม่เสียความยุติธรรมตรงนี้ไป

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษานี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ 3 ข้อดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเข้ากันได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา จากการศึกษาพบว่าสองหลักการนี้เข้ากันได้ อย่างดีด้วยแนวคิดความยุติธรรมเมตตา (Merciful justice) ซึ่งสามารถตอบเจตนาของนักวิชาการฝั่งที่ไม่เห็นด้วยด้วยเหตุผลสำคัญดังนี้ 1.1 การไม่ปฏิเสธว่าความยุติธรรมกับความเมตตาทำงานอยู่บนฐานคิดที่แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างที่ว่านั้นสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมในบางกรณี เช่น การช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนจริง ๆ ด้วยหลักความเมตตา ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับความเมตตาจะต้องไม่ได้รับความไม่เป็นธรรมใด ๆ แนวคิดความยุติธรรมเมตตาจึงสามารถไปใช้กับการกำหนดนโยบายสาธารณะได้ เช่นการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดที่มีคุณภาพสูงให้กับบุคคลที่มีความจำเป็นจริง ๆ เช่นบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเสี่ยงมากกว่าผู้อื่น แต่นั่นก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าบุคคลทั่วไปที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าจะต้องไม่ถูกละเลยเสียก่อน เป็นต้น 1.2 การให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ตามมาจากการใช้ความเมตตา สามารถตอบเจตนาความไม่หลักเกณฑ์ของความเมตตาได้ กล่าวคือหลักของความเมตตาอาจจะไม่มีความชัดเจนเท่ากับความยุติธรรม แต่ยังสามารถอธิบายได้ว่าความเมตตาที่ทำงานไปนั้นจะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่าผลเสีย ความยุติธรรมเมตตาจึงเป็นมากกว่าความรู้สึกสงสาร/ เห็นใจ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นสอดคล้องกับ Diller (2013) แต่สามารถพัฒนาแนวคิดของ Diller ให้ละเอียดมากขึ้นดังที่จะกล่าวต่อไปในวัตถุประสงค์ข้อ 3

2. เพื่อศึกษาความเข้ากันไม่ได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา จากการศึกษาพบว่านักวิชาการกลุ่มที่มองว่าสองหลักการนี้เข้ากันไม่ได้นั้นมีความเข้าใจที่ไม่ละเอียดมากพอ ผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปที่ขัดแย้งกับ Rizzo (2008) ที่มองว่าความยุติธรรมทำงานภายใต้ความรู้สึกที่ห่างไกลจากเหตุการณ์ ส่วนความเมตตาทำงานภายใต้ความรู้สึกที่ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ โดยผู้วิจัยพบว่าความยุติธรรมเมตตาทำงานภายใต้ความรู้สึกทั้งสองลักษณะ ยกตัวอย่างเช่นเราเมตตาต่อบุคคลหนึ่งด้วยเหตุผลด้านความใกล้ชิด/ความสงสาร แต่ในขณะเดียวกันเราสามารถให้ความยุติธรรมกับอีกคนหนึ่งโดยไม่ต้องความเมตตาไปพร้อมๆกันได้

3. เพื่อสังเคราะห์ความรู้จากวัตถุประสงค์สองข้อแรก และนำมาซึ่งคำตอบเรื่องความเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ระหว่างความยุติธรรมกับความเมตตา จากการศึกษาพบว่าแนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตาสามารถนำแนวคิดของนักวิชาการคนสำคัญของวงการปรัชญาการเมืองอย่าง Aristotle (2009) และ Nozick (1974) ที่มีนิยามความยุติธรรมต่างชั้นกันมารวมกันได้ Aristotle มองว่าความยุติธรรมคือความคู่ควร ส่วน Nozick มองว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องของสิทธิทางกฎหมาย เมื่อมารวมกันก็หมายความว่าผู้ที่ไม่ได้รับความเมตตาจำเป็นต้องได้รับตามสิ่งที่ตนคู่ควร ในทางกลับกันการให้ความเมตตาถือว่าเป็นสิทธิของผู้ให้ในการเลือกที่จะเมตตาหรือไม่เมตตาให้กับใครก็ได้ ข้อค้นพบของผู้วิจัยจึงสอดคล้องกับทั้ง Aristotle และ Nozick ที่มีนิยามความยุติธรรมไม่สอดคล้องกัน การศึกษานี้จึงทำให้นิยามความยุติธรรมมีความสมบูรณ์มากขึ้น

สรุปผล

ความยุติธรรมเมตตา (Merciful justice) เป็นแนวคิดที่สามารถผสมผสานสองหลักการที่ดูเหมือนจะเข้ากันไม่ได้ระหว่างความเมตตากับความยุติธรรม ภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญยิ่ง 3 ประการ 1. ความยุติธรรมเมตตาจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบระหว่างผู้ได้รับความเมตตากับผู้ไม่ได้รับความเมตตาเสมอ (Comparative injustice) 2. ผู้ที่ไม่ได้รับความเมตตาจำเป็นต้องได้รับความยุติธรรมในตัวเองเป็นเงื่อนไขขั้นต่ำเสียก่อน (Noncomparative justice) 3. ผลดีที่จะเกิดขึ้นจากความเมตตาจะต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียจากความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบ และความยุติธรรมเมตตาก็ยังสามารถตอบโต้แนวคิดเรื่องความยุติธรรมสองแนวคิดที่ต่างขั้วกันได้ คือ แนวคิดเรื่องความยุติธรรมของ Aristotle ที่เสนอว่า ความยุติธรรม คือการที่แต่ละคนได้รับในสิ่งที่แต่ละคนควรจะได้รับ กับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมของ Nozick ที่เสนอว่า ความยุติธรรมเป็นเรื่องของสิทธิอันชอบธรรมทางกฎหมาย ด้วยการอธิบายว่า ทุกคนควรจะได้รับสิ่งต่าง ๆ ตามความคู่ควร แต่ผู้ให้มีสิทธิเลือกที่จะให้ความเมตตาให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากความเมตตานั้นสร้างผลดีมากกว่าผลเสียต่อสังคม

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเมตตาถูกเสนอไว้ในวงวิชาการด้านปรัชญาการเมืองของโลกตะวันตก อย่างน้อยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 โดย Diller แต่ยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงในวงวิชาการด้านปรัชญาการเมืองของไทย โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Diller มาศึกษาและต่อยอดให้ละเอียดยิ่งขึ้น ผ่านการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง องค์ความรู้ใหม่ที่โดดเด่นและสำคัญที่สุดจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การได้ข้อสรุปว่าความเมตตานั้นเป็นดาบสองคม เพราะจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรม

เปรียบเทียบเสมอ (Comparative injustice) แต่หากทุกฝ่ายได้รับความยุติธรรมในตัวเองแล้ว (Noncomparative justice) ก็
สามารถกล่าวได้อย่างมั่นใจว่าไม่มีผู้ใดถูกรังแก แน่นอนว่าความไม่ยุติธรรมเปรียบเทียบสามารถนำไปสู่ข้อเรียกร้องหรือ
ความไม่พอใจได้ ดังนั้น ผู้ให้ความเมตตาต้องพิจารณาให้ดีว่าความเมตตาที่กำลังจะหยิบยื่นให้นั้นมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

References

- Anton, A. L. (2018). The Virtue of Justice and Mercy. In Audrey L. Anton (ed.), *The bright and the Good the Connection Between Intellectual and Moral Virtues*. London: Rowman & Littlefield International Ltd.
- Aristotle. (2009). *The Nicomachean Ethics*, Translated by David Ross. New York: Oxford University Press.
- Campbell, T. D. (1974). Humanity Before Justice. *British Journal of Political Science*, 4(1), 1–16.
- Diller, J. (2013). Merciful Justice. *Philosophia*, 41(3), 719–735.
- Feinberg, J. (1974). Noncomparative Justice. *Philosophical Review*, 83(3), 297–339.
- Fuller, L. L. (1949). The Case of the Speluncean Explorers, *Harvard Law Review*, 62(4), 616–645.
- Levine, R. H., & Pannier, R. (2005). Comparative and Noncomparative Justice: Some Guidelines for Constitutional Adjudication. *William & Mary Bill of Rights Journal*, 14(1), 141–192.
- Livnat, Y. (2003). Benevolence and Justice. *The Journal of Value Inquiry*, 37, 507–515.
- Nozick, R. (1974). *Anarchy, State and Utopia*. USA: Basic Books.
- Rizzo, M. J. (2008). Justice Versus Benevolence: A Modern Humean View. *Minnesota Journal of Law, Science and Technology*, 9(2), 883–898.
- Swift, A. (2006). *Political Philosophy: A Beginners' Guide for Students and Politicians* (2nd ed.). Cambridge: Polity Press.
- Wagstaff, G. F. (1994). Equity, Equality, and Need: Three Principles of Justice or One? An Analysis of “Equity as Desert”. *Current Psychology*, 13(2), 138–152.